ב: שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

אי תנא בציאה. משום דמורה ואמר מכרתי לו מידי מסר לך תפיס לע"ג שיודע שמכירו מלמה וכמו רבנן שבועה עליה כדי שיפרוש מכל מקח וממכר דליכא למימר כי שתם יודע שמכירו קנאה לו הוי תפיס ומדתפיס נה שכור שלו הוא ומתלה המוכר כדמסיק לקמן דנקיט זוזי מתרוייהו אימת לו יאבע דמשום שבועה לו יפרוש שהרי סבור הוא לומר אמת קמ"ל דתפ"ה יאבע והיכא שודאי אינו שכור לומר אמת כגון דקא טעין כל אחד מהי לגרמיה שאחד מהן טוען שקר כמוזז או כגון שניס לגזוקין כשטר דלקמן (דף ו.), תשם פשיטא דימלוקו כשבועה דע"י שבועה ודאי יפרוש דקשיא לממונא לא משיד לשבועתא: **ולחזי זוזי שמאן נקט.** פרש"י נשמל למוכר ותע"ג דאין המוכר כשאין מקמו בידו כדאי' בעשרה יוחסין (קדושין דף עג: ושם ד"ה כל"ם) ה"מ כדנקיט מתרוייהו אבל כדנקיט אחד נאמן לפילו אין מקמו בידו וגרסינן בתר הכי ולא ידעינן ובאנס לחק לפרש כן להכא פריך שפיר דאע"ג דאין מקמו בידו נאמן הוא כעד אחד ואמאי ה"מ לשנויי לישנא קמן דנשנייא וכ"ע מפרש דנשמל להם ממי קבל המוכר המעות אלין אנו מוצדין לומן לשקר כזה לומר נאמני והוא לא נתן ונם נם הם אינם מלוקים אלא למי נתלה המוכר אבל נאמנים המעות אינם מלוקין:

לימא מתני' דלא כבן נגם. מלינו למימר דיקע שפיר דמתני' תפשר דתרוייהו נהדי הדדי אגבהוה ומ"מ פריך דימלוקו אלא שבועה אחי שתפשר לבא לידי שבועת שוא ומשני שוא הוא שבועת שוא ולא שכיחא לפילו תיקה שבועה אחי שתם ולפי תיקה שבועת **התם** דלא תפסי תרוייהו. כ"ה בחמל ותע"ג דתפי' בעומדת בחגם אית להו לרבנן המולין מחכירו עליו הראיה מ"מ מיקרי בחמל תפיס מחמת חזקת מריה קמה ואית דגרס התם דחד מינייהו הוא:

היכא דאיבא דדרא דממונא. פירוש שבלה טענותיהם יש בספק לע"ד דיש לחמל תביעה על תביעו בלה טענותם כגון בשור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.) ומחלוקת פרה בחמול (לקמן דף ו.) שבספק נולד מעלמו דין הוא שימלוקו לפילו בלה שבועה:

ומה התם דאיבא דדרא דממונא. ולפיכה למימר כולה דמר. לא פריך בלה מי סומכוס ס"ל כרבנן דבן נגם בלה מיבי לשבועת שוא דלבן נגם מדרבה היכא דפיכה למימר כולה דמר פלגי בלה שבועה משום דפיכה כודאי שבועת שוא:

ומה התם דאיבא דדרא דממונא. בפרק מ"ה (ב"ב דף לה. ושם) גבי מרבה לחמר רב נחמן כל דחלים גבר פריך מהמחליף פרה בחמור דימלוקו ומשני התם פיכה דדרא דממונא ולא פריך ומה התם לפיכה דדרא דממונא ופיכה למימר כולה דמר ימלוקו גבי מרבה דפיכה למימר דתרוייהו הוא ואין מולקין בלה כל דחלים גבר כדפריך הכא היינו משום דלענין מלוקה בקרא דדרא דממונא היא טובה מאחר שבספק גמור הוא בלה טענותם דין שימלוקו אבל מרבה אע"ג דתפשר דתרוייהו היא כיון דפיכה למימר דממונא ואין מוחזק הוי דינא כל דחלים גבר אבל לענין שבועה אין מועיל בקרא דדרא דממונא למלוק בלה שבועה אחרי שהוא כודאי של אחד מהם בקרא הוא שימלוקו בשבועה אולי יודה אחד מהם:

דאי תנא מציאה הוה אמינא מציאה הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דמורי ואמר חבראי לאו מידי חסר בה איזל אתפים ואתפלג בהדיה אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי אימא לא ואי תנא מקח וממכר (ב) הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דמורי ואמר חבראי דמי קא יהיב ואנא דמי קא יהיבנא השתא דצריכא לדידי אשקליה אנא וחבראי ליזיל לטרח ליזבן אבל מציאה דליכא למימר הכי אימא לא צריכא מקח וממכר (ג) ולחזי זוזי ממאן נקט לא צריכא *דנקט מתרוייהו מחד מדעתיה ומחד בע"כ ולא ידענא מי הוא מדעתיה ומי הוא בעל כורחיה לימא מתני' דלא כבן נגם דאי בן נגם האמר (ד) כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אפילו תימא בן נגם התם ודאי איכא שבועת שוא הכא איכא למימר דליכא שבועת שוא אימור דתרוייהו בהדי הדדי אגבהוה לימא מתני' דלא כסומכוס דאי כסומכוס האמר (ה) ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה ואלא מאי רבנן הא אמרי המע"ה האי מאי אא"ב רבנן התם דלא תפסי תרוייהו אמרו רבנן המוציא מחבירו עליו הראיה הכא דתרוייהו תפסי [פלגי] לה בשבועה אלא אי אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפסי תרוייהו חולקין בלא שבועה הכא דתרוייהו תפסי לה לא כ"ש אפי' תימא סומכוס כי אמר סומכוס שמא ושמא אבל ברי וברי לא אמר (ו) ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס אפילו ברי וברי מאי איכא למימר אפי' תימא סומכוס כי אמר סומכוס היכא דאיכא דדרא דממונא אבל היכא דליכא דדרא דממונא לא ולאו קל וחומר הוא ומה התם דאיכא דדרא דממונא למר ואיכא דמורה ואמר. מוכח היתר לעלמו לחתו כה בלה מלפט: **לאו מידי חסר.** אינו מפסיד כלום בחגם כאלו בא ולא בלה טורת: **אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי.** ותע"ג שזה גם הוא נתן לו המעות למוכר כלמוקמינן לקמן דנקט מתרוייהו חד מדעתיה וחד בע"כ וכשימלוקו יטול זה מני מעותיו וזה מני מעותיו אפ"ה אסרון הוא אלין מהדר לה הוה מהדר אבחרה למזבנה וזה שבח לאלון ולימן מני למיס בלה כדין מחקרו: **דמי קא יהיבנא.** למיס אני רוצה ליתן: **אבל מליה דליכא למימר.** מכרי יך וימלא אחרת זה ודאי מחקרו ממון: **ולחזי זוזי ממאן נקט.** נשמל את המוכר ממי קיבל למיס דתניא בקדושין (דף עג:) נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי. ותע"ג דמסיים בד"ה שמקמו בידו אבל אין מקמו בידו אינו נאמן שלא נתן לו לבדר כל כך להיות זכור מאחר שמסיים מזרו אחריו בפיקוח למיס הא לוקימנא התם בדנקט זוזי מתרוייהו ממד מדעתיה ומחד בע"כ לכיון דלא עליה רמיא לאתקודי לה דק כולי האי להיות מזכר משהלכו מלפניו כי מדעתיה וכי בע"כ אבל היכא דלא קיבל למיס בלה ממד מידכר לכיר ליה: **לא לריכא דנקט זוזי מתרוייהו.** ה"ג **ולא ידעינן מי מדעתיה ומי בעל כורחיה.** ולא גרסי' ולא ידע לאפי' ידע בזו אין המוכר נאמן משהלכו כדמוקי התם: **אבל**. למשבע לתרוייהו ואל משבעינן לשיקרא: **דלא כבן נגם.** בפרק שבועות (דף מה.) גבי תניני על פנקסו: **אלו ואלו.** בחין לב"ד על מנת ליפבע אחד מהם לשוא אמר בעל הבית לחניני תן לבני מטרם בדינך ועלי לשלם או לפועלים בפלע מעות שאני מייב בשכרם ועלי ליתן פלע הוא אומר נתתי והוא אומר לא נטלתי ושניהם מופיעין את בע"ד שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית אמר בן נגם מיד אלו ואלו בחין לידי שבועת שוא שלא שניהם נוטלין בלא שבועה: **לימור בשדי דדי אגבהוה.** למיליה וכל אחד ואחד בפור אני הנשבעתי תחילה וכולה שלי וכי משבעינן על תיה קושטא משבעינן. ועניין מקח וממכר נמי שמא לשניהם נתלה: **בשומכוס.** בנבח קמל נגי שור שנגח את הפרה ונמלא עוברה בלה (דף מו.): **עליו הראיה.** בעדיס ואי לא לא נגי מידי והכא מולקין [בשבועה]: ה"ג **אי אמרת בשלמא רבנן התם דלא תפסי תרוייהו אלמר רבנן כו' הכא דתפסי תרוייהו פלגי בשבועה אלא אי אמרת סומכוס אלא אי אמרת תרוייהו לא תפסי תרוייהו אאר סומכוס אלגי בלא שבועה הכא דתפסי תרוייהו לא בל שבועה:** אין לחמר בשבועה אלא בשבועת שוא שלא שניהם נוטלין בלא שבועה: **דרכה בר רב הונא.** בפרק השואל (לקמן דף ק.): **דדרא דממונא.** תסרון ממון. שאם יפרע זה בלה כדין הוי תסרון ממון ואם נפטרנו בלה כדין נמלא זה תסר ולד פרתו: **ומה התם דליכא דדרא דממונא כו'.** אינה מהן שמפסיד החתי בלה כדין אתה מתסרו ממון:

ויכיכא

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ב מהלכות מכירה הלכה ד ועיין בהשגות ומ"מ סמע עשין סב טוש"ע ח"מ סי' רכב סעיף ג:

רבינו חננאל

ואמרי אי הכי נשאל לבוכר למי מהן מכר וממי קבל דמיה ושנינן באומר לא ידעתי ואמר ששניהן תבעוה מפני לקנותה ואמרתי להן מי שיתן לי דמיה הרי היא מכורה לו ונתן לי א' מהן רכים והא' השליך המעות לפני ולקחו השליח ואינו יודע מי מהן שנתן ומי שהשליך בנתן זה שניהן שניהן נשבעין וחולקין. ובירן שא' הוא שקנה והא' טוען בשקר ואמר שניהן נשבעין ונוטלין מכלל דהאי הנא לא חייש לשבועת שוא של אחר מהן. מתני' דלא כבן נגם ראי בן נגם הא חייש ורקאי שניהן נוטלין בלא שבועה. דברי בן נגם הן בשבועת פרק כל הנשבעין שבתורה הלכה וחנוני על פנקסו. ורחינן אפי' הימא בן נגם (הכא) איכא למימר דלמא תרוייהו בחדא אגבהוה וה"ה בקנייתא שניהן בא' קנאוה ואין ביניהן שבועת שוא. תוב אבדי' לימא מתני' דלא כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא הפולטל בספק חולקין בלא שבועה ואלא מאי רבנן התם שור שנגח את הפרה ונמלאת עוברה בצידה זכר. ואמרי' בנמ' אר"י אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל [גדול] בדין המוציא מחבירו עליו הראיה. תניא נמי הכי שור שנגח את הפרה ונמלאת עוברה בצידה ואינו יודע אם עד שלא נבחה ילדה ואם משנבחה ילדה משלם ח"י לפרה ורביע נוק לולד דברי סומכוס וחכ"א המ"ה. ואמרי' אלא מאי מתני' אינה כסומכוס אלא כרבנן אמאי נשבעין והא המוציא מחבירו עליו הראיה אמרי. ופרקי היכא דתפיס חד ואידך טעין עליה אמור רבנן המ"ה. הכא התרוייהו תפסי לה אמרי רבנן חולקין בשבועה. אלא אי אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפסי תרוייהו וכו'. דברי רבה בר [רב] הונא דאמר אמר סומכוס אפי' ברי וברי בהמחליף פרה בחמור בם השואל את הפרה ודברי ר' חייא בר אבא אמר סומכוס אפי' ברי וברי כרבה בר [רב] הונא בסוף פ' המניח את הכד.

מסורת הש"ס

ב) קדושין עב., ג) [ב"ק לה: וש"נ], ד) שם לה: [ע"ש] ויקף מו.) לקמן ק.], ה) [ב"ב לה.], ו) [לקמן ק.].

הגהות הב"ח

(ב) נמ' ולו תנא מקח וממכר ה"א התם הוא דהמו:

מוסף רש"י

ולחזי זוזי ממאן נקט. קס ס"ד שלא קיבל מעות שלא מחמר מהם, הס ולחי מדכיר דכיר זוזי דמחן קבל [קדושין עד.]. כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא. כלן לב"ד ליכבע שבועת שוא מביניהם, דליהבתי דחיני מסקר שבועות מה.]. אמר סומכוס אפילו ברי וברי. דשניהם טוענים טענת ברי, ואפילו הכי דמחבע טוען ברי לי שלחי חייב ואפילו הכי כיון דלבי דינא מפפקא מן קחמר קיבעת תוקנין [ב"ב לה.].